

امتحانات ارتقایی - مرداد ۱۳۹۴

پاسخنامه مدارس شهرستان

پایه:	۸	موضوع:	تفسیر
تاریخ:	۹۴/۰۵/۲۱	ساعت:	۱۸

نام کتاب: جوامع الجامع، سوره‌های مبارکه یوسف و زهد

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سوال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه، به سوال آخر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

تستی

* «لَحْنٌ نَقَضُ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ ... * إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَيِّهِ يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ...» ۲۰۲-۳

۱. کدام وجه در مورد آیات مذکور غلط است؟ ب

ا. «قَصَص» یا مصدر و یا به معنی مقصوص است ب. «إِذْ قَالَ ...» بدل بعض از «أَحْسَنَ الْقَصَصِ» می‌باشد

ج. تاء در «أَبَتِ» تاء تأنیث و عوض از «یاء» اضافه است د. واو در «وَالْقَمَرَ» به معنای «مع» و مصاحبت است

* «قَالُوا إِنِّي سَرِقٌ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَّهُ مِنْ قَبْلُ فَأَسْرَهَا يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ قَالَ أَنْتُمْ شَرٌّ مَكَانًا ...» ۲۳۴

۲. «إِضْمَارُ قَبْلِ الذِّكْرِ» در کدام قسمت آیه وجود دارد؟ ب

ا. «قَالُوا إِنِّي سَرِقٌ» ب. «أَسْرَهَا يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ» ج. «سَرَقَ أَخٌ لَّهُ مِنْ قَبْلُ» د. «قَالَ أَنْتُمْ شَرٌّ مَكَانًا»

* «هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ» ۲۵۴

۳. انتصاب «خَوْفًا» و «طَمَعًا» علی الحال من المخاطبين (لا من «الْبَرْقِ») انتصابها علی المفعول له بلا تجوز لفظی أو معنوی. ا

ا. صحیح بخلاف ب. غیر صحیح نظیر ج. صحیح نظیر د. غیر صحیح بخلاف

۴. «ل» فی الآیة «لَئِنْ أَكَلَهُ الذِّئْبُ» ج ۲۰۷

ا. للتعلیل ب. للتأکید ج. موثقة للقسم د. للإبتداء

تشریحی

* «وَرَأَوْتَهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنِ نَفْسِهِ وَعَلَقَتِ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ» هیت لك ای اقبل و تعال و قری

لك بضم التاء و هیت لك بكسر هاء و فتح التاء و هیت بالهمز و ضم التاء بمعنى تهبأت لك يقال هاء يهئ و اللام من صلة الفعل و اما في الاصوات

فلبليان. ۲۱۲

۱. منظور از «صلة» در «و اللام من صلة الفعل» چیست و مربوط به کدام قرائت است؟ ب. مراد از عبارت «و اما في الاصوات فلبليان» را توضیح

دهید.

ا. منظور از «صلة» یعنی ایصال اثر فعل به مفعول و لام صله مربوط به قرائت اخیر است.

ب. در غیر قرائت اخیر، هشت اسم فعل است و لام وارد شده بر «لَكَ» برای تبیین فاعل است.

* «قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنِّي فِيهِ وَلَقَدْ رَأَوْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ ...» يوسف/۳۲ ۲۱۶-۷

۲. چرا با وجود قرب مشار إليه (حضرت یوسف عليه السلام)، از اسم اشاره دور استفاده شده است؟ ب. مقصود از «فَاسْتَعْصَمَ» چیست؟

ا. به خاطر یکی از دو جهت: ۱. رفعا لمنزلته في الحُسن و استحقاق أن يُحِبَّ و يُفْتَنَّ به ۲. اشاره به يوسف قبل است نه يوسف الآن که در

مجلس حاضر است یعنی اصلش بوده هو ذلك العبد الذي صَوَّرْتَنِي فِي أَنْفُسِكُنَّ ... یعنی این حاضر نزدیک (که در آیه محذوف است) همان

یوسف سابق غیر حاضر است که شما در مورد او تصور دیگری داشتید. ب. ای امتنع أشد امتناع كأنه في عصمة و اجتهاد في الاستلزامة منها.

* «وَدَخَلَ مَعَهُ السَّجْنَ فَتَيَانٍ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي» یعنی في المنام، و هي حكاية حال ماضية «أَعْصَرَ خَمْرًا» یعنی عنبًا، تسميةً للعب بما يؤول اليه. ۲۱۸

۳. مقصود از «هي حكاية حال ماضية» چیست؟ علاقة مجاز را در «خمرًا» بیان کنید.

مناسب با گذشته این بود که جای أعصر (مضارع) از عصرت (ماضی) استفاده می کرد اما چون در مقام حکایت است اشکال ندارد. متعلق اعصار عنب است ولی مجازاً جای عنب کلمه عصیر را آورده است.

* «وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ اَسْتَحْلِضُهُ لِنَفْسِي فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ اِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ امِينٌ * قَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْاَرْضِ اِنِّي حَفِيظٌ عَلِيمٌ» ۲۲۵-۶

۴. درخواست حضرت یوسف علیه السلام از ملک جائر مبنی بر اعطاء ولایت و سرپرستی چه وجهی دارد؟

لیتوصل بذلك إلى إمضاء أحكام الله و بسط العدل و وضع الحقوق مواضعها و يتمكن من الأمور التي كانت مفوضة إليه من حيث كان نبياً إماماً و لعلمه أن غيره لا يقوم في ذلك مقامه.

* «وَمَا فَصَلَتِ الْعَيْرُ قَالَ أَبُوهُمْ اِنِّي لَا جَدْرِيحَ يُوَسِّفُ لَوْلَا اَنْ تُفْتَدُونَ * قَالُوا تَاللّٰهِ اِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ» ۲۳۹

۵. مراد از جمله های «فَصَلَّتِ الْعَيْرُ»، «لَوْلَا اَنْ تُفْتَدُونَ» و «اِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ» را توضیح دهید.

فَصَلَّتِ الْعَيْرُ: خرجت القافلة وانفصلت من مصر. لَوْلَا اَنْ تُفْتَدُونَ: لولا أن تسبوني إلى الخرف. اِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ: إتك لفي ضلالك القديم في ذهابك عن الصواب قدماً في إفراط محبتك ليوسف ورجائك للقائه و كان عندهم أنه قد مات.

* «وَكَأَيِّنْ مِنْ آيَةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ * وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللّٰهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ» ۲۴۳

۶. ۱. کلمه «آیة» به چه معناست؟ ب. سه قول در مراد از «وَهُمْ مُشْرِكُونَ» را بیان کنید.

أ. معنای لغوی آن منظور است یعنی علامت و دلالت.

ب. ۱. مشرکین قریش ۲. مشبهه (الذین يشبهون الله بخلقه) ۳. أهل الكتاب الذین یكون معهم مشرک و ایمان.

* «وَلْيَسْتَجِيبُوا لَكَ بِالْحَقِّ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثَلَاتُ وَإِنَّ رَبَّنَا لَدُوْمُغْفِرَةٌ لِلنَّاسِ عَلٰی ظُلْمِهِمْ...» ۲۵۰

۷. ۱. مصنف جمله «وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثَلَاتُ» را چگونه تفسیر می کند؟ ب. وجه تسمیه «مثلات» چیست؟

أ. قد مضت من قبلهم عقوبات أمثالهم من المكذبين. ب. مثلات: بمعنی عقوبات است زیرا بین عذاب و گناهی که بر آن عقاب می شوند مماثله و مشابهت وجود دارد در حالیکه عقوبات های مشابه بر امت های مجرم در قبل مکرر واقع شده است.

* «وَلَوْ اَنَّ قُرْآنًا سُرِّتْ بِهِ الْجِبَالُ اَوْ قُطِعَتْ بِهِ الْاَرْضُ اَوْ كَلِّبَ بِهِ الْمَوْتٰی بَل لّٰهُ الْاَمْرُ جَمِیْعًا اَفَلَمْ یَسْأَلِ الذّٰیْنَ اٰمَنُوْا اَنْ لّٰوِیْثًا لّٰهُ هَدٰی النَّاسَ جَمِیْعًا...» ۲۶۳-۴

۸. ۱. جواب «لَوْ» شرطیه چیست؟ ب. بنابر احتمالی که «یأس» به معنای «علم» باشد، مصحح این استعمال چیست؟ احتمال دوم در معنای «یأس» را بنویسید.

أ. محذوف است (مثلاً: لكان هذا القرآن لعظم قدره و جلالة أمره یا لما آمنوا به)

ب. لتضمنه معناه لأن الیائس عن الشیء عالم بأنه لا یكون - احتمال دوم: یأس به معنای قنوط و ناامیدی باشد.

* «أُولَیْرِوْا اِنَّا نَأْتِی الْاَرْضَ نَنْقُضُهَا مِنْ اَطْرَافِهَا وَاللّٰهُ یَحْكُمُ لَمْعَقَبِ لِحُكْمِهِ... * ... لِلّٰهِ الْمُكْرُ جَمِیْعًا یَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ وَسِیَعْلَمُ الْكُفَّارُ لِمَنْ عُقِبِ الدَّارِ»

۹. ۱. نقش اعرابی «لَمْعَقَبِ لِحُكْمِهِ» چیست؟ ب. ربط «یَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ» به قبل را توضیح دهید. ۲۶۸-۹

أ. حال ب. تفسیر تعلیلی نسبت به «لِلّٰهِ الْمُكْرُ جَمِیْعًا» است؛ لأن من علم تكسب كل نفس و أعد لها جزاءها فهو المکر كله لأنه یأتیهم من حيث لا یشعرون.

تفسیر	موضوع :	۸	پایه :
۱۸	ساعت :	۹۰/۶/۱۵	تاریخ :

نام کتاب: جوامع الجامع، سوره‌های مبارکه یوسف و رعد

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سوال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه، به سوال آخر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

تستی:

۱. منظور از «سوء و فحشاء» در شریفه «كذلك لنصرف عنه السوء والفحشاء» چیست؟ ا ۲۱۳

- ا. خیانت در حق مولی و زنا ■
 ب. مرضی که بر اثر زنا حاصل می‌شود و خود زنا
 ج. هردو یک معنی دارد و برای تأکید آمده است.
 د. زنا و بی‌آبرویی بر اثر فاش شدن آن

۲. «محسنین» در شریفه «نَبئنا بتأویله إنا نریک من المحسنین» به چه معنی است؟ ب ۲۱۸

- ا. کسی که زیبا و دلرباست
 ب. کسی که تعبیر خواب را خوب می‌داند ■
 ج. کسی که همه کارها را نیکو انجام می‌دهد
 د. کسی که صفات حسنه و نیک دارد

۳. طبق نظر مصنف، عبارت شریفه «وما أبرئ نفسی إن النفس لأمارة بالسوء إلا ما رحم ربی» سخن است و مراد از «سوء» است. ا ۲۵۳

- ا. حضرت یوسف - جنس سوء ■
 ب. حضرت یوسف - خصوص زنا
 ج. زلیخا - خصوص زنا
 د. زلیخا - جنس سوء

۴. حضرت یوسف(ع) بنا بر اصح اقوال، چند سال در زندان بود (فلبث فی السجن بضع سنین)؟ ج ۲۲۱

- ا. پنج سال
 ب. ده سال
 ج. هفت سال ■
 د. نه سال

تشریحی:

۱. احتمالات «ما» در آیه شریفه «قالت ما جزاء من أراد بأهلک سوء الا ان یسجن او عذاب الیم» را بنویسید. منظور از «عذاب الیم» چیست؟
 ۲۱۴

ما، نافیه است، یعنی لیس جزاءه الا السجن؛ یا استفهامیه است، یعنی: ای شیء جزاءه الا ان یسجن.
 و منظور از عذاب الیم، زدن با شلاق است.

۲. عبارت شریفه «أذکرنی عند ربک» به چه معناست؟ منظور از «رب» در جمله «فأنساه الشیطان ذکر ربّه» چیست؟ ۲۲۱ متوسط
 یعنی مرا نزد پادشاه توصیف کن و او را از حال من با خبر ساز و بگو: من از روی ظلم و ستم زندانی شده‌ام و منظور از «رب» پادشاه است

۳. این عبارت را ترجمه کنید: «قال إنک» أیها الصدیق «الیوم لدینا مکین» ثم قال: أیها الصدیق انی احب أن أسمع رؤیای منک، قال: نعم أیها الملك، رأیت سبع بقرات، فوصف لونهنّ وأحوالهنّ ووصف السنابل علی الهيئة التي رأها». ۷۳۴ آسان

پادشاه گفت: ای صدیق را تو امروز نزد ما صاحب جایگاه و منزلت هستی. سپس گفت: ای صدیق من دوست دارم که خوابم را از زبان تو بشنوم، حضرت یوسف گفت: چشم ای پادشاه، تو در خواب دیدی هفت گاو را، پس رنگ و ویژگی های آنها را برشمرد و خوشه های گندم را به همان حالتی که پادشاه دیده بود توصیف نمود.

۴. منظور از «ما نبغی» در شریفه «قالوا یا أبانا ما نبغی» چیست؟ ۲۲۹

اگر برای نفی باشد یعنی ما در گفتارمان بغی و سرکشی نداریم یا منظور این است که چیزی را غیر از احسان و اکرام که به ما شده طلب نمی کنیم و اگر برای استفهام باشد یعنی غیر از این احسان که به ما شده چه چیز می خواهیم.

۵. شریفه «هل علمتم ما فعلتم بیوسف و اخیه إذ أنتم جاهلون» را به اختصار توضیح دهید. ۲۳۸

منظور این است که آیا از زشتی کاری که با یوسف کردید آگاه شدید تا به سوی خدا توبه کنید. چون آگاهی نسبت به کار قبیح، انسان را به سوی توبه می برد، برخی نیز گفته اند: اشاره به دوران کودکی و جوانی آنان دارد که جهل بر انسان چیره می گردد.

۶. اگر «ترونها» صفت «عمد» باشد، شریفه «الله الذی رفع السماوات بغیر عمد ترونها» چگونه معنا می شود؟ ۲۴۸

خداوند کسی است که آسمانها را بدون ستونی که بتوانید آن را ببینید برافراشت،

۷. دو تفسیر عبارت شریفه «خروا له سجداً» را بنویسید. روایت، کدام وجه را تقویت می کند؟ ۲۴۱

یعنی یازده برادر سجده کردند و سجده نزد آنها نوعی تحیت و احترام بود و برخی گفته اند: معنای آن این است که برادران و پدر و مادرش برای خداوند سجده شکر به جای آوردند و روایت منقول از امام صادق (ع) این نظریه را تقویت می کند.

۸. واژه های «رابیاً و جفاء» را در آیه شریفه «فاحتمل السیل زبداً رابیاً... فیذهب جفاء» معنا کنید. ۷۶۱

رابی: یعنی عالی و بالا = هوای روی آب. جفاء: به معنای متفرق، چیزی که بوسیله سیل پراکنده می شود.

۹. در آیه شریفه «أ و لم یروا أننا نأتی الأرض ننقصها من أطرافها» مراد از «أرض» و «ننقصها من أطرافها» چیست؟ ۷۷۰

منظور سرزمین کفر است. و نقص آن به فتح آن سرزمینها توسط مسلمانان است، پس بلاد کفر و حرب کوچک می شود و به بلاد اسلام افزوده می گردد. و گفته شده که نقص آن به بیرون رفتن دانشمندان و خوبان اهل آن سرزمینها است.

پاسخنامه مدارس شهرستانها

پایه :	۸	موضوع :	تفسیر
تاریخ :	۹۱/۰۶/۰۷	ساعت :	۱۸

نام کتاب: جوامع الجامع، سوره‌های مبارکه یوسف و زهد

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سوال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه، به سوال آخر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

سؤالات تستی:

- منظور از «السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ» در آیه شریفه «كَذَلِكَ لِيَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ» به ترتیب (یوسف/۲۴) چیست؟
 ا. خیانت در حق مولا- زنا
 ب. مرضی که بر اثر زنا حاصل می‌شود- خود زنا
 ج. هردو یک معنی دارد و برای تأکید آمده است
 د. زنا - بی آبرویی بر اثر فاش شدن آن
- «أسف» در آیه شریفه «وَقَالَ يَتَأَسَفِي عَلَى يُوسُفَ» (یوسف/۸۴) به چه معناست؟
 ا. غم و اندوه
 ب. شدیدترین حزن و حسرت
 ج. اظهار تأسف و ناراحتی
 د. تسلیت
- مراد از «عُقْبَى الدَّارِ» در آیه شریفه «أُولَئِكَ هُمَّ عُقْبَى الدَّارِ» (رعد/۲۲) چیست؟
 ا. عاقبت خیر
 ب. بهشت
 ج. پاداش نیک
 د. پایان کار
- نوع «مِنْ» در آیه شریفه «رَبِّ قَدْ ءَاتَيْتَنِي مِنَ الْمَلِكِ وَعَلَّمْتَنِي مِمَّا تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ» چیست؟ (یوسف/۱۰۱)
 ا. بیانیه
 ب. تبعیضیه
 ج. زائده
 د. نشویه

سؤالات تشریحی:

* إِذْ قَالُوا لِيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا مِمَّا نَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ * اقْتُلُوا يُوسُفَ أَوْ اطْرَحُوهُ أَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ أَبِيكُمْ وَتَكُونُوا مِنْ بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ. (یوسف/۹-۸) ۲۰۴

۱. فایده حرف لام در «لِیُوسُفُ» چیست؟
 ا. تأکید و تحقیق مضمون جمله را می‌رساند. یعنی محبت پدر نسبت به یوسف و برادرش امری ثابت است و جای شکی در آن نیست.
 ب. مراد یا این است که بعد از یوسف از جنایت توبه می‌کنید و صلاحیت معنوی پیدا می‌کنید یا مراد صلاحیت دنیوی است یعنی مشکل دنیای شما حل می‌شود و کارها منظم می‌شود.

* وَشَرُّهُ بِثَمَنِ نَحْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ. (یوسف/۲۰) ۲۰۹

۲. مراد از «بِثَمَنِ نَحْسٍ» چیست؟
 ا. ثمن ناقص عن القيمة نقصاناً ظاهراً ب. پیدا کنندگان یوسف یا برادران یوسف. (ذکر یک احتمال کافی می‌باشد)

* وَدَسَّخُ الرِّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْحِجَالِ.

۳. مراد از «تسبیح رعد» چیست؟
 ا. جمله «هُمَّ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ» را توضیح دهید. (رعد/۱۳) ۲۵۴

ا. دو احتمال است: ۱. مضافی در تقدیر باشد: سامعو الرعد من العباد حامدين له. ب. ان الرعد ملك موكل بالسحاب يزجره بصوته فهو يسبح الله ويحمده. ب. الكفار يجادلون في الله حيث ينكرون على رسوله ما يصفه من القدرة على البعث والاعادة ويتخذون له الشركاء والأنداد فهذا جدالهم.

* وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ (رعد/۲۱)

۴. مقصود از «مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ» چیست؟ ۲۵۹

ایمان‌های خداوند متعال عبارتند از: ارحام و خویشاوندان، قرابت رسول خدا (ص) و قرابت مؤمنان ثابت قدم.

۵. أ. شخصی که بر بی‌گناهی حضرت یوسف (ع) گواهی داد، که بود؟ ب. چرا قول او «شهادت» نامیده شده است «وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ

أَهْلِهَا» (یوسف/۲۶)؟ ۲۱۴

أ. گفته شده که پسر عموی زلیخا بوده که همراه همسر زلیخا، کنار در نشسته بود. برخی نیز گفته اند: پسر دایی زلیخا بود که کودکی در گهواره بوده است، ب. از آن جا که سخن او در اثبات قول حضرت یوسف (ع) و بطلان سخن زلیخا جایگزین شهادت شد، آن را شهادت نامیده است.

* قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِيَهٗ إِلَّا نَبَأْتُكُمَا بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا ۚ ذَٰلِكُمْ مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّيَ. (یوسف/۳۷) ۲۱۹

۶. آیه شریفه را معنا کنید.

یوسف گفت: قبل از اینکه طعام و جیره غذایی شما برسد من تأویل و خصوصیات آن طعام را به شما خبر می‌دهم و این تأویل طعام و اخبار از غایبات از دانشی است که پروردگار به من آموخته است.

* «الَّذِينَ حَصَّحَصَّ الْحَقُّ» (یوسف/۵۱) هو من حصحص البعير اذا القى ثفناته للاناخة. ۲۲۴

۷. معنای لغوی «حَصَّحَصَّ» و مناسبت آن با مقصود آیه شریفه را بنویسید.

معنای لغوی «حَصَّحَصَّ» از حصحص البعیر می‌باشد زمانی که اعضایش را انداخته باشد برای خوابیدن در زمین (و آثار آن اعضاء در زمین آشکار می‌شود) و مقصود آیه هم این است که الآن حق ثابت شد.

* يَمْحُوا اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ ۗ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ (رعد/۳۹)

۸. دو احتمال از احتمالات موجود در تفسیر آیه شریفه مذکور را بنویسید. ۲۶۷

۱. ای ینسخ ما ینسحب نسخه و یثبت بدله ما یری المصلحة فی اثباته أو یترکه غیر منسوخ ۲. یمحو من دیوان الحفظه ما یشاء من ذنوب المؤمنین فضلاً فیسقط عقابه و یترک ذنوب من یرید عقابه مثبتاً عدلاً ۳. یمحو بعض الخلائق و یثبت بعضاً من الأناسی و سائر الحیوان و النبات و الأشجار و صفاتها و أحوالها فیمحوها من الرزق و الأجل و یرید فیهما و یمحو السعادة و الشقاوة و یشبهما.

* «وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ» فی إقرارهم «بِاللَّهِ» و بآئنه خلقهم و خلق السماوات و الأرض «إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ». (یوسف/۱۰۶) ۲۴۳

۹. بنابر تفسیر وارد از امام باقر (ع) چگونه ایمان با شرک جمع می‌شود؟

از امام باقر (ع) نقل شده که این شرک در طاعت است نه شرک در عبادت؛ یعنی مؤمنین فقط بر خدا سجده می‌کنند، ولی در مقام اطاعت گاهی از شیطان اطاعت می‌کنند.

پایه:	۸	موضوع:	تفسیر
تاریخ:	۹۵/۰۵/۰۷	ساعت:	۱۶

نام کتاب: جوامع الجامع، سوره‌های مبارکه یوسف و رعد

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سوال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه، به سوال آخر نمره داده نمی‌شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

تستی

۱. طبق نظر مصنف، عبارت شریفه «وَمَا بَرَأَيْتُ نَفْسِي إِنْ النَّفْسَ لَأَمَّارَةً بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي ...» سخن است و مراد از «سوء» است. **۲۲۵** **أ**

أ. حضرت یوسف - جنس سوء ج. زلیخا - خصوص زنا

ب. حضرت یوسف - خصوص زنا د. زلیخا - جنس سوء

۲. مشخص نمایید در آیه شریفه «ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ وَهُمْ يَمْكُرُونَ» خبر «ذَلِكَ» کدام است؟ **ج ۲۴۲**

أ. «من أنباء الغيب» ب. «نوحیه إليك» ج. «من أنباء الغيب» و «نوحیه إليك» هر دو د. محذوف

۳. «الْحُسْنَى» در «لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ الْحُسْنَى وَ...» چه نقشی دارد؟ **۲۵۸** **أ**

أ. صفت برای مصدر «استجابوا» ب. مبتدا برای «لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا»

ج. صفت برای مفعول محذوف (دعوة ربهم) د. صفت برای «لرَبِّهِمْ» به تأویل صفات ربهم

* «إِنَّمَا يَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ * الَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ * ... أُولَئِكَ لَهُمْ عُقُوبَةُ الدَّارِ»

۴. کدام وجه در مورد «الذین یوفون» اوجه است؟ **۲۵۹** **أ**

أ. مبتدا ب. بدل از «أُولُو الْأَلْبَابِ» ج. صفت برای «أُولُو الْأَلْبَابِ» د. خبر برای مبتدا محذوف

تشریحی

* «قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَنْ تَذْهَبُوا بِهِ وَأَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ * قَالُوا لَئِنْ أَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّا إِذًا لَآخِسُونَ» اعتذر إليهم بشيئين.

۱. دو عذر حضرت یعقوب را بیان کنید. ب. نقش جمله «إِنَّا إِذًا لَآخِسُونَ» چیست؟ **۲۰۷**

أ. جدایی از او موجب حزنش می‌شود (چرا که نمی‌توانست حتی ساعتی از او دور باشد) **۲**. ترس از خطر گرگ.

ب. جواب قسم (سد مسد جواب شرط).

* «وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لِمَرْأَتِهِ أَكْرَمِي مَثْوَاهُ عَسَى أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ ...»

۲. مراد از «وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ» را تبیین کنید. **۲۱۱**

همانگونه که یوسف را از چاه نجات دادیم و عطوفت و مهربانی عزیز مصر را متوجه او کردیم، او را متمکن در زمین کردیم (و او را عزیز مصر قرار دادیم).

* «شَرَوْهُ» باعوه «بِشَمْنٍ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ» و يجوز أن يكون المعنى: و اشتروه من إخوته يعني الرفقة. **۲۱۰**

۳. دو معنای این فقره از آیه شریفه را با توجه به دو احتمال در «شروه» بنویسید. ب. مراد از «معدودة» و علت به کار بردن این تعبیر را بیان کنید.

أ. ۱. به معنای بیع یعنی کاروان یوسف را به دراهم معدوده فروختند. **۲**. به معنای خریدن، یعنی یوسف را از برادرانش به ثمن بخرس

خریدند. ب. در مقابل مکیل و موزون است. علت، این است که می‌خواهد بفرماید قیمت آن قدر کم بود که به راحتی قابل

شمارش بود نه آن قدر که شمارش غیر متعارف باشد و نیازمند کیل و وزن.

﴿وَقَالَ يَا بَنِيَّ لَا تَدْخُلُوا مِن بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِن أَبْوَابٍ مُّتَفَرِّقَةٍ وَمَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِن شَيْءٍ ...﴾ *
اللَّهِ مِن شَيْءٍ ... ﴿...﴾ ۲۳۰

۴. ا. درخواست حضرت یعقوب از فرزندانش و علت آن چه بود؟ ب. جمله «مَا كَانَ يُغْنِي عَنْهُمْ» چه مطلبی را در رابطه با این درخواست بیان می‌کند؟
ا. اینکه از درهای متعدد وارد شوند تا دچار ضرر (چشم زخم) نشوند.
ب. این مطلب را بیان می‌کند که این درخواست یعقوب مثمر ثمر نبود و فرزندانش دچار ضرر شدند.

﴿فَبَدَأَ بِأَوْعِيَّتِهِمْ قَبْلَ وَعَاءِ أَخِيهِ﴾ نفی التهمة «ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِنْ وَعَاءِ أَخِيهِ كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ» یعنی علمناه إياه وأوحينا به إليه «مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ». ۲۳۳

۵. ا. مراد از «بدأ» آغاز چه کاری است و چرا این کار «قبل وعاء اخیه» بوده است؟ ب. جمله «مَا كَانَ لِيَأْخُذَ...» را توضیح دهید.
ا. مراد آغاز تفتیش است - تا مورد تهمت قرار نگیرند که این کار مهندسی شده بود.
ب. بیان می‌کند که راه به بردگی گرفتن سارق را ما به یوسف آموختیم و الا در سرزمین آن پادشاه (مصر) جزای سارق ضرب و غرامت بود.

﴿قَالُوا إِنَّكَ لَأَنْتَ يُوسُفُ ... إِنَّهُ مِنْ يَتِّقِ وَيَصْبِرُ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ﴾ *

۶. ا. دو نوع صبر را نام ببرید. ب. در کدام قسمت آیه، اسم ظاهر به جای ضمیر قرار گرفته است؟ چرا؟ ۲۳۹
ا. صبر از معصیت و صبر بر طاعت. ب. «محسنین» به جای ضمیر قرار داده شده است چون «محسنین» هم شامل متقین می‌شود و هم شامل صابریں.

﴿وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ يُغْشِي اللَّيْلُ النَّهَارَ ...﴾ *

۷. ا. تفسیر «رواسی» و «زوجین اثنین» چیست؟ ب. با توجه به تعبیر «یغشی» تشبیه در «یغشی اللیل النهار» را توضیح دهید. ۲۴۸
ا. رواسی: کوه‌های ثابت - زوجین اثنین: اسود و ابیض، ترش و شیرین و تر و خشک و امثال آن.
ب. لیل تشبیه به لباس شده است به این بیان که ظلمت شب را بر روشنایی شب می‌پوشاند.

﴿قُلْ﴾ یا محمد لهؤلاء الكفار «مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» فإذا استعجم عليهم الجواب و لا يُمكنهم أن يقولوا: الأصنام فلقتهم و «قُلِ اللَّهُ» فَإِنَّهُمْ لَا يَقْدِرُونَ أَنْ يُنْكِرُوهُ «قُلْ أَفَلَا تَحْذَرُونَ مِنْ ذُنُوبِهِمْ وَأَوْلِيَاءَ» فجعلتم ما كان يجب أن يكون سبب التوحيد من علمكم وإقراركم سبب الإشراك. ۲۵۶

۸. ا. مراد از رب بودن در مورد سماوات و ارض چیست؟ ب. دلیل توبیخ کفار در «أَفَلَا تَحْذَرُونَ مِنْ ذُنُوبِهِمْ وَأَوْلِيَاءَ» چیست؟
ا. مراد تدبیر آنها است. ب. دلیل توبیخ این است که کفار آنچه را که سبب موحد شدن و اقرار به توحید است، سبب شرک قرار داده‌اند.

﴿وَأَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ﴾ من الحلال «سِرًّا وَعَلَانِيَةً» يتناول النافلة؛ لأنها في السر أفضل، فأما الفرائض فالمجاهرة بها أفضل؛ نفيًا للتهمة. ۲۶۰

۹. ا. دلیل تقييد «رَزَقْنَاكُمْ» به حلال چیست؟ ب. «نفيًا للتهمة» دلیل چیست؟ توضیح دهید.
ا. به حرام رزق اطلاق نمی‌شود - حرام به خداوند اسناد داده نمی‌شود. ب. دلیل بر این است که زکات واجب بهتر است آشکارا پرداخت شود؛ زیرا در این صورت شخص، متهم به عدم پرداخت زکات نمی‌شود.

پایه :	۸	موضوع :	تفسیر
تاریخ :	۹۲/۰۸/۰۷	ساعت :	۱۶

نام کتاب: جوامع الجامع، سوره‌های مبارکۀ یوسف و رعد

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سوال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه، به سوال آفر نمره داره نمی شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

تستی

۱. «عَلَى قَمِيصِهِ» در آیه شریفه «وَجَاءَ وَعَلَى قَمِيصِهِ» چه محلی از اعراب دارد؟ د ۲۰۹
- أ. نصب علی الحال ب. رفع علی آنه خبر متقدم ج. رفع علی الخبر د. نصب علی الظرف
۲. منظور از «سوء و فحشاء» در شریفه «كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ» چیست؟ أ ۲۱۳
- أ. خیانت در حق مولی و زنا ب. مرضی که بر اثر زنا حاصل می شود و خود زنا
- ج. هردو یک معنی دارد و برای تأکید آمده است د. زنا و بی آبرویی بر اثر فاش شدن آن
۳. منظور از «أُمُّ الْكِتَابِ» در شریفه «وَعِنَّا أُمُّ الْكِتَابِ» چیست؟ د ۲۶۸
- أ. همه کتاب‌های آسمانی ب. قرآن کریم ج. عالم تکوین د. لوح محفوظ
۴. استفهام در آیه شریفه «قَالَ هَلْ آمَنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا أَمِنْتُكُمْ عَلَىٰ أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ فَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ رَحِيمٌ الرَّاحِمِينَ» ... است. أ ۲۲۹
- أ. انکاری ب. حقیقی ج. توییحی د. تقریری

تشریحی

- * «تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ» الظاهر امره فی الإعجاز او المبین انه من عندالله لا من عندالبشر أو المبین الواضح الذی لایشته معانیه علی العرب «لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ» إرادة ان تفهموه. ۲۰۲
۱. تفسیرهای سه گانه لفظ «مبین» را بنویسید.

۱. الظاهر امره فی الإعجاز (به معنی فاعل) ۲. المبین من عند الله (به معنی مفعول) ۳. المبین به معنا الواضح الذی لم یشته معناه عند العرب (معنی فاعلی)

«قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْراً فَصَبْرٌ جَمِيلٌ»

۲. أ. دو ترکیب برای «فَصَبْرٌ جَمِيلٌ» بنویسید. ب. مراد از «سَوَّلَتْ» چیست؟

- أ. ۱. خبر برای مبتدای محذوف «فأمری صبر جمیل» ۲. مبتدا و خبر آن محذوف «فصبر جمیل أمثل» ب. السؤل الاسترخاء

«قَالَ لَا يَأْتِيكُمُ طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلَّا نَبَأُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمْ ذَلِكَ كَمَا عَلَّمَنِي رَبِّي ...» ۲۱۹

۳. مرجع ضمیر «بِتَأْوِيلِهِ» و مشارالیه «ذَلِكَ كَمَا» را معین کرده، آیه شریفه را معنا کنید.

ضمیر به طعام برمی گردد. ذلکما: تأویل طعام و اخبار غائبات. معنا: یوسف گفت: قبل از اینکه طعام و جیره غذایی شما برسد من تأویل و خصوصیات آن طعام را به شما خبر می‌دهم و این تأویل طعام و اخبار از غائبات از دانشی است که پروردگار به من آموخته است.

* «وَمَا فَخُوا مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِصَاعَتِهِمْ رِذَّةَ إِيْمِهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مَا نَبْغِي هَذِهِ بِصَاعَتِنَا رِذَّةَ الْيَنَاءِ وَنَمِيرُ أَهْلَنَا وَنَحْفَظُ أَخَانَا وَنَزِدَادُ» باستحضار آخینا وسق بعیر زائداً علی أوساق أباعرنا، فأی شیء نطلب وراء هذه المباعی التي نستصلح بها أحوالنا؟ «ذَلِكَ كَيْلٌ كَثِيرٌ».

۴. أ. «نَمِيرُ أَهْلَنَا» به چه معناست؟ ب. عبارت «نزداد باستحضار آخینا أحوالنا؟» را ترجمه کنید. ۲۲۸

أ. نمیر آهلنا ای نأتیهم بالطعام. ب. یعنی با بردن برادرمان (بنیامین)، بار شتری بیشتر از بار شترانی که قرار است بگیریم، می گیریم و ما بیش از این مطلوبی که وضع ما را سامان می بخشد چه می خواهیم؟ (یعنی ما چیزی بیش از این نمی خواهیم)

﴿وَاسْأَلِ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعَيْرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا وَإِنَّا لَصَادِقُونَ * قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْراً...﴾ ۲۳۶

۵. أ. مراد از «اسأل القريّة» چیست؟ ب. جمله «بل سوّلت لكم أنفسكم أمراً» را توضیح دهید.

أ. مراد سؤال از اهل قرینه یعنی اهل مصر است پس مضافی در تقدیر می باشد.

ب. یعنی هوای نفس شما مطلب را این گونه برای شما جلوه کرده است ولی لبّ واقع غیر این است و إلاّ فما أدري ذلك الرجل انّ السارق يؤخذ بسرقة لولا تعليمكم.

۶. آیه شریفه «حَتَّى إِذَا اسْتَيْسَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كَذَّبُوا» را طبق قرائت تخفیف و تشدید «كذبوا» معنا کنید. ۲۴۴

طبق قرائت تشدید: ظنّ الرسل أنّهم قد كذبوا فيما وعدوهم من العذاب والنصر عليهم.

طبق قرائت تخفیف (فاعل «ظنوا») «مرسل الیهم» هستند: یعنی مردم گمان کردند که پیامبران به آنان دروغ گفته اند - و نصرت و یاری خداوند شامل حال آنان نخواهد شد -

﴿وَسْتَجْلِبُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثَلَاتُ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَى ظُلْمِهِمْ...﴾ ۲۵۰

۷. مصنف جمله «قد خلت من قبلهم المثلاث» را چگونه تفسیر می کند و وجه تسمیه «مثلاث» چیست؟

قد مضت من قبلهم عقوبات أمثالهم من المكذبين. مثلات: بمعنی عقوبات است زیرا بین عذاب و گناهی که بر آن عقاب می شوند مماثله و مشابهت وجود دارد در حالی که عقوبت های مشابه بر امت های مجرم در قبل مکرر واقع شده است.

۸. تشبیه در آیه شریفه «وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا كَبَاسِطٍ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ» را به طور کوتاه و گویا بیان کنید. ۲۵۵

کسانی که غیر خدا را عبادت می کنند به انسان تشنه ای تشبیه شده اند که دست های خود را گسترده است تا آب به دهان او برسد در حالی که آب شعور ندارد، نه گشودن کف دست او را درک می کند و نه نیاز او را، و نه قادر است که جواب او را بدهد.

﴿وَلَوْ أَنَّ قُرْآنًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ أَوْ قُطِعَتْ بِهِ الْأَرْضُ أَوْ كَلِمَةٌ بِهِ الْمُوتَى بَلْ لِلَّهِ الْأَمْرُ جَمِيعًا أَفَلَمْ يَتَّسِرِ الَّذِينَ آمَنُوا...﴾ ۲۶۳

۹. مراد از «سیرت به الجبال» و «قطعت به الأرض» چیست؟

عبارت اول: یعنی کوهها به حرکت درآیند و از محل قرار خود جابجا شوند.

عبارت دوم: زمین قطعه قطعه شود یا زمین شکافته شود و رود و چشمه شود.